

Panoràmica de la Fira del Llibre Ebrenç

Núria Grau Poyo

Llicenciada en Filologia Catalana
Correctora editora independent

D'entrada, he de dir que, com a membre de la comissió organitzadora de la Fira del Llibre Ebrenç i cap de la secció de lingüística i literatura del Centre d'Estudis de la Ribera (CERE), em fa molta il·lusió poder escriure aquest article en el marc d'una publicació de la importància de *BeCEroLes* i com a representant de la meua comarca, perquè entenc que aquest fet evidencia el relleu que la iniciativa de la Fira del Llibre Ebrenç ha assolit en el si de les comarques centrals dels Països Catalans.

Voldria recollir en aquest text, d'alguna manera, allò que va fer que aquesta iniciativa sorgís i que anés fent camí. I, alhora, voldria que això servís, sobretot, per mirar endavant i per aprofundir en els aspectes que ens han de fer millorar aquesta activitat, així com aconseguir que els ebrenços se la facin encara més seua, si pot ser.

Cartell de la 7a Fira del Llibre Ebrenç i Litterarum, 3a fira d'espectacles literaris, 2010 (Jordi Morera)

Els inicis

Com és sabut, la Fira del Llibre Ebrenç és la fira literària més antiga del territori que se celebra actualment, la qual té com a objectiu fomentar la indústria editorial a les comarques ebrenques i promocionar els llibres i els autors ebrenços.

Per això, la primera cosa que cal dir és que aquesta condició de pionera va fer que, en els inicis de l'activitat i en els anys següents (2004, 2005 i 2006, principalment), la tasca més important que la comissió organitzadora va haver de fer va ser explicar per què calia una fira de llibres dedicada al territori. La raó era ben senzilla: no existia cap fira de llibres en tota la província de Tarragona, i menys encara un espai on els llibres que parlen de les comarques culturalment lligades a l'Ebre o que són escrits per autors ebrenços hi siguin protagonistes; però, sobretot, era necessari de crear una fira anual al voltant del món del llibre que provoqués l'intercanvi, clau en una fira, per tal que contribuís a articular una indústria editorial pròpiament dita al territori.

La idea inicial sorgia d'un grup de persones vinculades al CERE, que tenien la filosofia del Centre d'Estudis i, entre altres coses, coneixien perfectament la problemàtica

de la difusió i distribució dels llibres locals o comarcals a les llibreries i entre el gran públic. La realitat era que moltes de les publicacions del CERE, o altres en l'edició de les quals col·laborava, quedaven limitades als seus associats i, com que se n'havien de fer un bon nombre d'exemplars perquè fossin econòmicament rendibles, molts quedaven acumulats en piles i totalment oblidats amb el temps. A més a més, en aquest plantejament de seguida es va veure clar que la problemàtica també afectava les comarques veïnes i que, probablement, ampliant l'àmbit d'acció hi sortiríem tots guanyant. Després, el CERE va trobar el suport de les entitats coorganitzadores en l'Institut Ramon Muntaner i l'Ajuntament de Móra d'Ebre, i així, per tal d'aglutinar esforços i comptar amb diversos punts de vista, es crea una comissió de gent treballadora i il·lusionada pel projecte que actualment és l'ànima de l'activitat.

Una mica d'història, valoració i futur

La Fira s'inicia el juny de 2004 i es fixa en aquest mes amb la intenció de trobar una època atractiva per al sector editorial com a nova cita de promoció de novetats, allunyada de les dates en què se centralitza l'activitat i l'atenció en els grans centres de producció i és difícil fer-hi un lloc per a noves propostes. Es decideix ubicar-la a Móra d'Ebre perquè aquesta població compta amb un espai idoni per les seues característiques al complex cultural La Llanterna, on es troben la Biblioteca Comarcal, La Llanterna Teatre Municipal i la plaça de la Cultura. El primer any i el segon, la Fira es realitza en dissabte, i es compta amb una quinzena d'estands participants i una vintena d'autors i llibres presentats. No es pot dir que fossin uns anys dolents, atès que en diverses hores va aplegar-s'hi un nombre important de visitants, però el cert és que gran part del públic no va fer-se seua l'activitat i no entenia què es venia a fer a una fira de llibres si no era únicament i exclusivament comprar llibres. En les edicions següents, val a dir que fer diverses activitats paral·leles va ajudar a fer entendre aquesta part més lúdica i, alhora, a atraure públic més divers. També es va traslladar el gruix de l'activitat al diumenge, per facilitar la participació de tot el teixit comercial en la festa. La clau de volta va ser, doncs, fer evident que la Fira havia de ser una festa anual al voltant del món del llibre i que alhora trenqués la idea que tot el que envolta els llibres és avorrit i interessa només la gent entesa en la matèria.

Els principis organitzatius de la Fira del Llibre Ebrenc són, també, els pilars per a la consecució dels objectius marcats des d'un inici. En primer lloc, la Fira havia de generar intercanvi entre els diversos agents implicats (autors, editors, distribuïdors, llibreters i lectors) i ho fa amb activitats professionals com la Jornada del Llibre Ebrenc. El resultat d'això s'ha fet evident en les diverses iniciatives i activitats paral·leles que han anat sorgint gràcies als contactes fets a la Fira al llarg d'aquests anys, en els diversos editors que s'han interessat cada vegada més a generar novetats especials per a la Fira i en llibreters que han destinat cada vegada més atenció i més espai del seu fons als llibres ebrencs. En segon lloc, la Fira havia de potenciar les relacions amb totes les comarques culturalment lligades del territori ebrenc (Baix Cinca, Matarranya, Priorat, Ribera d'Ebre, Terra Alta, Baix Ebre, Montsià, Ports, Baix Maestrat i Alt Maestrat) i ho fa reservant un espai de protagonisme per a totes en les diverses edicions i amb activitats com la Lliçó inaugural. En tercer lloc, en la Fira tots els autors o escriptors havien de tindre un mateix tractament. Per això, es fan taules de presentacions conjuntes amb el mateix temps limitat per a tots i es contacta amb les entitats editores o editorials directament perquè proposin les seues novetats a la Fira amb l'objectiu d'oferir un ventall divers i sense favoritismes ni capelletes. Amb tot això, s'ha detectat també com es reduïa el fenomen de l'autoedició a mesura que avançaven les edicions de la Fira i, amb l'activació de la indústria editorial, s'ha contribuït d'alguna manera a la dignificació del llibre ebrenc com a segell d'identitat i denominació d'origen.

En els primers anys, el llibre ebrenc guanya difusió, també, gràcies a la creació del web Llibresebrenca.org, inicialment independent i gestionat per Albert Pujol, director de la Fira, amb informació de les novetats i notícies al voltant del llibre ebrenc i, ara, exclusivament web oficial de la Fira.

Pel que fa a la denominació de l'activitat, cal dir que ha evolucionat des de Fira del Llibre i l'Autor Ebrenca, que volia posar èmfasi tant en el llibre de temàtica ebrenca com en l'autor vinculat a les comarques ebrenques, cap a Fira del Llibre Ebrenc, que és com la gent la coneix popularment i com s'anomena oficialment a partir de la 5a edició.

A partir de la 3a edició s'inicia una línia de petites produccions d'espectacles basats en textos d'escriptors ebrenca que ha donat grans fruits ("Espectacles ebrenca, lletres nostres") i un valor afegit a la Fira. Aquesta iniciativa és la llavor d'una activitat complementària que cada vegada va guanyant més força al costat de la Fira del Llibre Ebrenc, com és Litterarum, fira d'espectacles literaris, que va començar com un experiment amb espectacles ebrenca i actualment es destina al conjunt de territoris de parla catalana amb l'objectiu de difondre la literatura a través de les diverses disciplines escèniques.

La principal novetat de l'any 2010, en la 7a edició, és que el recinte firal amb estands d'exposició i venda de llibres s'amplia i s'obrirà dissabte i diumenge. Això és degut a la gran afluència de públic que hi va haver l'any 2009 gràcies a Litterarum i les activitats paral·leles que es van programar per a tots els públics.

Aquests nous camins han de permetre, en un futur, obrir nous espais de difusió i expansió de la literatura ebrenca dins el conjunt de la catalana amb una situació de normalitat i situar definitivament alguns dels nostres referents en el mapa de l'imaginari literari català.

ANNEX: Relació de les principals activitats en les diverses edicions de la FIRA DEL LLIBRE EBRENC

1a Fira del Llibre i l'Autor Ebrenca (2004)

(19 de juny. Móra d'Ebre, La Llanterna Teatre Municipal i espais adjacents)

1a Fira del Llibre Ebrenca, 2004 (foto: Ferran Roca)

Inauguració de la Fira, a càrrec de Lluís Salvadó, delegat del Govern a les Terres de l'Ebre.

Participació de 15 expositors (editorials, llibreters, institucions i associacions culturals).

1a Jornada Professional del Llibre Ebrenca. Realització de 3 taules redones: "El paper de l'associacionisme en la indústria cultural a les comarques de l'Ebre", "La visió del llibre ebrenca des de dins i des de fora de les nostres comarques" i "El llibre del territori ebrenca i el seu entorn".

Taules de presentacions i activitat "Signa'm

lo llibre", amb un total de 20 autors participants.

Exposició de publicacions ebrenques a la Biblioteca Comarcal.

Activitat "Conta'm un conte d'aquí", dirigida al públic infantil.

2a Fira del Llibre i l'Autor Ebrenca (2005)

(10 i 11 de juny, Móra d'Ebre)

2a Fira del Llibre Ebrenca, 2005 (foto: Ferran Roca)

• 10 de juny

Inauguració de l'exposició "9 poetes ebrenca".

Lliçó inaugural, dedicada al Baix Ebre, a càrrec de Gerard Vergés. A continuació, espectacle de música a càrrec de Quico el Célio, el Noi i el Mut de Ferreries.

• 11 de juny

Inauguració de la Fira, a càrrec de Jaume Subirana, director de la Institució de les Lletres Catalanes. Actuació de La

Comparsa de l'Any del Llibre i la Lectura.

Participació de 16 expositors. Presentacions i signatures de llibres (3 taules) amb un total de 25 autors participants.

2a Jornada Professional del Llibre Ebrenca, 2 taules redones: "Les publicacions dels centres d'estudis i la seua difusió" i "L'edició de llibres ebrenca: present i futur".

Espectacle de titelles i espectacle *L'aprenent de l'amor i la mort*, del poeta Albert Roig.

1r Premi Llibresebrenca.org de relats curts a Internet per a jòvens escriptors.

Cloenda amb l'espectacle del grup de balls i música tradicionals Saragatona.

3a Fira del Llibre i l'Autor Ebrenca (2006)

(3 i 4 de juny, Móra d'Ebre)

3a Fira del Llibre Ebrenca, 2006 (foto: Jordi Llambrich)

• 3 de juny

Exposició "Paraules de riu", al voltant del lèxic característic de l'Ebre.

Lliçó inaugural, dedicada a la comarca del Matarranya, a càrrec d'Hèctor Moret. Espectacle musical del grup Túrnez & Sesé.

• 4 de juny

Inauguració de la Fira, a càrrec d'Antoni Sabaté, director dels Serveis Territorials de Cultura a les Terres de l'Ebre. Actuació del

grup Troba 3.

Participació de 20 expositors. Presentacions i signatures de llibres (3 taules) amb un total de 30 autors participants. Visita de la Queta, de la campanya "Dóna corda al català!".

3a Jornada del Llibre Ebrenca, 2 taules redones: "Les revistes dels centres d'estudis: tipologia, estructura, continguts i difusió" i "La promoció dels autors des de diferents punts de vista".

Activitat "Llegim ebrenca!", a càrrec de Rita Marzoa.

Espectacle infantil a càrrec del pallasso Muniatto.

“Espectacles ebrenca, lletres nostres”: *Cançons de mandràgora*, dirigit per Robert Faltus i inspirat en l'obra de Gerard Vergés.

2n Premi Llibresebrenca.org de relats curts a Internet per a jòvens escriptors.

“Espectacles ebrenca, lletres nostres”: *L'escriptor inexistent*, a càrrec de Montse Castellà, inspirat en textos d'escriptors ebrenca.

4a Fira del Llibre i l'Autor Ebrenca (2007)

(2 i 3 de juny. Móra d'Ebre)

4a Fira del Llibre Ebrenca, 2007 (foto: Jordi Llambrich)

• 2 de juny

Exposició “Artur Bladé i Desumvila: escriptor de l'Ebre català, cronista de l'exili” i xarrada sobre la vinculació de l'escriptor amb Móra d'Ebre.

Lliçó inaugural, dedicada a la comarca del Maestrat, a càrrec de l'escriptor Josep Igual, de Benicarló.

“Espectacles ebrenca, lletres nostres”: *De boca a orella*, a càrrec del grup Pepet i Marieta.

• 3 de juny

Inauguració de la Fira, a càrrec d'Eduard Voltas, secretari del Departament de Cultura. Actuació del grup Troba 3.

Participació de 20 expositors. Presentacions i signatures de llibres (3 taules) amb un total de 35 autors participants.

4a Jornada del Llibre Ebrenca: “Història i patrimoni com a recurs per a la literatura”.

Espectacle infantil *Faci, faci*, a partir d'elements de la literatura popular, de la companyia L'Udol Teatre d'Alcanar.

3r Premi Llibresebrenca.org de relats curts a Internet per a jòvens ebrenca.

Espectacle *El rastre de l'instant*, a càrrec de Cinta Massip, poetessa de Tortosa.

“Espectacles ebrenca, lletres nostres”: *Lletres d'aigua*, a càrrec del cantautor Jesús Fusté.

5a Fira del Llibre Ebrenca (2008)

(6, 7 i 8 de juny. Móra d'Ebre)

• 6 de juny

Exposició “Paraules, paraules”, de l'Escola d'Arts i Oficis de Móra la Nova.

Supermercat de les Revistes Culturals Ebrenques.

“Litterarum, fira d'espectacles literaris”: *Contahistòries per a adults: rondalles i llegendes*, a càrrec de narradors i músics dels Països Catalans. Pub Sota de Copes.

< 5a Fira del Llibre Ebrenca, 2008 (foto: Jordi Llambrich)

• 7 de juny

Jornada “Paisatge i formes de vida a través de la literatura. Producció literària i món local”.

Exposició “El món literari de Jesús Moncada”.

Lliçó inaugural, dedicada a la comarca del Priorat, a càrrec de l'escriptor Jesús M. Tibau, de Cornudella de Montsant.

“Litterarum, fira d'espectacles literaris”: *De l'Ebre al Mississipí*, a càrrec del grup La Soul Machine, de Falset.

• 8 de juny

Inauguració de la Fira, a càrrec de Xavier Vega, director dels Serveis Territorials de Cultura a les Terres de l'Ebre.

Participació de 22 expositors. Presentacions i signatures de llibres (3 taules) amb un total de 40 autors participants.

Campionat de Scrabble de les Terres de l'Ebre.

Trobada de Col·leccionistes de Punts de Llibre.

“Litterarum, fira d'espectacles literaris”: concert literari a càrrec de l'Escola i Banda de Música La Ginesta, de Ginestar, i el poeta Albert Guíu.

“Litterarum, fira d'espectacles literaris”: *Moguts per l'Ebre*, a càrrec de la Companyia Forani Teatre.

5a Jornada del Llibre Ebrenç: “Les fires de llibres a Catalunya: motor del món literari”.

4t Premi Llibresebrenç.org de relats curts a Internet per a jòvens ebrençs.

Supermercat de les Revistes Culturals Ebrenques, a càrrec de representants de les entitats culturals editores de revistes.

Activitat de foment de la lectura “Llegim ebrenç!”, a càrrec de l'escriptor Màrius Serra.

“Litterarum, fira d'espectacles literaris”: *Voldria tindre el talent... Una terra plena de paraules*, a càrrec del grup Quico el Célio, el Noi i el Mut de Ferreries.

6a Fira del Llibre Ebrenç (2009)

(4, 5, 6 i 7 de juny. Móra d'Ebre)

6a Fira del Llibre Ebrenç, 2009 (foto: Jordi Llambich)

de les Dones). Exposició artística dels alumnes de l'Escola d'Arts i Oficis de Móra la Nova.

• 4 de juny

Recital musicat a càrrec dels escriptors Andreu Carranza i Miquel Esteve. Patisseria Valero.

• 5 de juny

Inauguració de Litterarum, 2a fira d'espectacles literaris, a càrrec d'Oriol Izquierdo, director de la Institució de les Lletres Catalanes.

Exposició “Una literatura pròpia, dones escriptores” (Institut Català

Litterarum: *Et deixaré la veu*, de Josep Tero (recital musicopoètic sobre M. Àngels Anglada · 10è aniversari de la mort de l'escriptora). Litterarum: *La carn vol carn*, de Teatre de Mergència (multidisciplinari sobre poesia eròtica). Litterarum: *Hans Laguna i Albert Balasch fan dissabte*, de Hans Laguna i Albert Balasch · Guanyador del Premi de poesia Sant Cugat 2009 (recital musicoliterari).

• 6 de juny

Litterarum: *Trenet literari* (trenet que farà una ruta per la població i repartirà textos literaris a l'entrada). Litterarum: *Paraules a banda*, d'Anna Maluquer i la Big Band Valona (cercavila poeticomusical). Litterarum: *Pedra a pedra*, d'El Teatre de l'Home Dibuijat · Millor espectacle de la Fira de Teatre de Titelles de Lleida 2009 (infantil, titelles i poemes visuals amb objectes). Litterarum: *El Cafè de la Granota*, de Trocateatre (teatre i música sobre Jesús Moncada). Litterarum: *Sis Joans*, de La Companyia del Príncep Totilau (teatre i titelles sobre Carles Riba). Litterarum: *No ens amoïnem per això*, de Cabaret Mou (teatre i música sobre Empar Moliner). Litterarum: *Lluneta del pagès*, d'Oliva Trencada (música i poesia sobre M. Antònia Salvà). Litterarum: *Formosa x Formosa. Ester canta Feliu*, Ester Formosa (música i cant sobre Feliu Formosa). Litterarum: *El nus*, de Dídac Rocher (poesia musicada i música poetitzada de diversos autors). Litterarum: *Himàlia*, d'Anímic (pop folk minimalista i videoprojeccions de contes).

Inauguració del Supermercat de les Revistes Culturals Ebrenques i exposició de revistes.

Exposició “Terres d'Arbó”, creada per la Fira del Llibre Ebrenc, amb textos i imatges al voltant de Sebastià Juan Arbó.

Lliçó inaugural, dedicada a la comarca de la Terra Alta, a càrrec de l'escriptora Cinta Mulet, d'Horta de Sant Joan.

• 7 de juny

Inauguració de la 6a Fira del Llibre Ebrenc.

Participació de 20 expositors. Presentacions de llibres ebrencs i “Signa'm lo llibre” (3 taules) amb un total de 45 autors participants.

Campionat de Scrabble de les Terres de l'Ebre.

6a Jornada del Llibre Ebrenc: “Les edicions locals i comarcals i la seua comercialització: què, qui i com”.

5è Premi Llibresebrencs.org de relats curts a Internet per a jòvens ebrencs.

Litterarum: *Trenet literari*. Litterarum: *Un riu de contes i alguna cosa més*, d'Estrella Ramón (contacontes musicat de temàtica ebrenca). Litterarum: *Terra de mar i baldana*, d'Albert Coromines (teatre sobre textos d'escriptors ebrencs). Litterarum: *Cançons*, de Josep Igual (cançó d'autor sobre escriptors ebrencs). Litterarum: *Terròs!*, d'Andreu Rifé (cançó d'autor teatralitzada sobre el poeta ebrenc David Monllau).